

профілактики у криміналістичних дослідженнях висвітлюється недостатньо. Це спричиняє наявність проблемних питань у роботі практичних працівників і негативно позначається на стані боротьби зі злочинами, які посягають на права та свободи дітей.

Проблеми розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей були і є предметом наукових досліджень у науці кримінального права, кримінології, кримінального процесу, судової експертизи, оперативно-розшукової діяльності, юридичної психології. На нашу думку, враховуючи наявні надбання, нині є потреба побудови комплексної криміналістичної методики розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України. : [сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-172>.

2. Щур Б. В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних методик : автореф. дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.09. Харків, 2011. 32 с.

3. Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.] ; за заг. ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Право, 2020. 752 с.

4. Тіщенко В. В. Виникнення, розвиток і сучасний стан криміналістичної методики розслідування. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» : зб. наук. пр. Одеса, 2017. Т. XIX. С. 361–381.

Обшаров Сергій Володимирович,

декан факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО ТА ПРАЦІВНИКА ОПЕРАТИВНОГО ПІДРОЗДІЛУ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ТЕОРЕТИКО- ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Однією з головних завдань діяльності правоохоронних органів України є повне й швидке розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, викриття винних у злочинній діяльності та притягнення їх до кримінальної відповідальності. Втім, останнім часом динамічні зміни у характері злочинності і умовах боротьби з нею наочно демонструють недостатність старих засобів й методів правової, організаційної, технічної і тактичної протидії злочинності і необхідність їх істотного оновлення, удосконалення та розвитку з

урахуванням сучасних потреб правоохоронної практики. На сьогодні спостерігається досить стала тенденція до зміни структури й характеру злочинності, насамперед організованої. Суттєво зросла професійність та жорсткість злочинців. Зважаючи на це, одним із основних завдань, які повинна вирішувати наука у вказаному напрямі – актуалізація наукового та методичного забезпечення боротьби зі злочинністю, підвищення її результативності шляхом впровадження у діяльність правоохоронних органів, насамперед підрозділів Національної поліції України, найновіших і апробованих наукових досліджень, розробок та передового досвіду.

Важливим напрямом покращення діяльності з розкриття та розслідування кримінальних правопорушень є підвищення рівня й якості взаємодії між підрозділами, що здійснюють таку діяльність.

Вирішення існуючих проблем взаємодії слідчого та працівника оперативного підрозділу можливе за допомогою запровадження у діяльність правоохоронних органів сучасних положень із забезпечення кримінального судочинства оперативно-розшуковою складовою. Зазначене створить умови вирішення таких напрямів діяльності суб'єктів кримінального провадження, як 1) виявлення фактів, що мають значення для встановлення обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні; 2) закріплення слідів кримінального правопорушення, речових та інших доказових даних; 3) проведення технічного документування фактичних даних, які мають значення для кримінального провадження; 4) забезпечення можливості використання отриманих первинних даних у кримінальному судочинстві.

Актуальним проблемним питанням щодо попередження, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, визначення при цьому, поняття, форм та принципів взаємодії слідчих та працівників оперативних підрозділів приділяли свою увагу К. В. Антонов, Р. С. Белкін, В. І. Василичук, Б. А. Вікторов, В. В. Дараган, О. Ф. Долженков, Г. О. Душейко, В. В. Іванов, І. П. Козаченко, В. С. Кузьмічов, О. І. Козаченко, А. Г. Лекарь, Є. В. Лизогубенко, Є. Д. Лук'яничков, Д. Й. Никифорчук, М. А. Погорецький, В. В. Пясковський, К. О. Чаплинський, С. С. Чернявський, Ю. М. Черноус, В. В. Шендрік, М. Є. Шумило, Л. Д. Удалова та інші вчені.

Проте, слід зазначити, що практика останніх років показала, що найкращою формою взаємодії слідчих з органами оперативними підрозділами було закріплення одного або декількох співробітників відповідної служби для постійної допомоги слідчому протягом усієї роботи у кримінальному провадженні. Така форма взаємодії, при керівній ролі слідчого була до прийняття КПК та звільняла останнього від необхідності писати безліч доручень, дозволяла оптимально використовувати методи і засоби, які є на озброєнні оперативно-розшукових підрозділів, і тим самим збільшувати можливість більш ефективно проводити роботу з розкриття кримінальних

правопорушень та викриття осіб, які їх вчинили. Підтримуючи існуючу думку багатьох науковців, вважаємо, що цю форму співпраці слідчих підрозділів і оперативних працівників необхідно враховувати, розвивати й удосконалювати.

Так, відповідно до статті 41 КПК України, певним чином обмежується діяльність оперативних підрозділів у кримінальному провадженні, регламентуючи їх дії лише за письмовим дорученням слідчого, прокурора [1] та позбавляє оперативного працівника розумної ініціативи у розслідуванні кримінального правопорушення. Використання ж можливостей внутрішніх відомчих наказів не завжди застосовується, оскільки є не досить ефективними в організації та здійсненні належної взаємодії [2].

Питання співпраці між слідчим та працівником оперативного підрозділу переходять із площини взаємодії у підпорядкування, що унеможливує використання повного спектру оперативно-розшукових можливостей, у кримінальному провадженні зокрема. Взаємодія слідчого та оперативного працівника повинна передбачати дотримання умов використання оперативних сил, засобів та методів. Але цілком природно, що оперативно-розшукові засоби і методи в рамках кримінального провадження, повинні застосовуватися лише у випадку крайньої необхідності. Перед тим, як звернутися за допомогою до оперативного працівника, доцільно з'ясувати, чи не простіше отримати ці самі дані процесуальним шляхом, через те, що доцільне застосування слідчих та оперативно-розшукових засобів і методів передбачає економічне їх використання, отримання кращих результатів з найменшими витратами. У свою чергу, прийняття законних і обґрунтованих процесуальних рішень можливо лише тоді, коли вони ґрунтуються на перевірених та правильно оцінених відомостях, одержаних у відповідності до вимог кримінального процесуального закону. Статті 91–94 КПК України регламентують питання доказування у кримінальному провадженні [1]. Помилка суб'єкта доказування під час оцінки доказів та їх джерел може привести до прийняття незаконних рішень, порушення прав і свобод громадян, покаранню невинуватого або виправдання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. У зв'язку з цим, правильна оцінка доказів та їх джерел набуває ключового значення у діяльності слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України.

Також потрібно зазначити, що застосування оперативних засобів і методів вимагає забезпечення правильного поєднання слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Саме комплексний підхід використання наявних можливостей слідчого та оперативного працівника може надати змогу більш якісного, швидкого та неупередженого розслідування кримінального правопорушення.

Для його ефективного забезпечення, працівник оперативного підрозділу, ще до початку кримінального провадження повинен систематизувати наявні оперативні дані, здобуті в ході

документування злочинної діяльності обґрунтовано підозрюваних осіб [3]. Необхідність такої взаємодії зумовлена, по-перше, спільністю поставленого завдання, направленою на посилення боротьби зі злочинністю, від вирішення якого ніхто не повинен стояти осторонь; по-друге, тим, що слідчий та оперативний працівник мають різні засоби і методи діяльності, використання яких в єдиному комплексі взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих один одного цілеспрямованих заходів дозволяє забезпечити більш ефективний і високий рівень попередження та розслідування кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р. № 4651-VL. URL:<http://www.zakon.rada.gov.ua.html>. (дата звернення 23.09.2020).

2. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>.

3. Швидкий О.Г. Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів при розслідуванні квартирних крадіжок: проблеми й перспективи. Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ: Збірник наукових праць. 2005. Спеціальний випуск № 1 (23) «Актуальні питання кримінально-правових наук». С. 187–192.

Павлик Микола Петрович,

аспірант кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

ОБСТАНОВКА Й УМОВИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НАДАННЯМ ПОСЛУГ ЩОДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Говорячи про обстановку та умови вчинення злочинів у сфері працевлаштування за кордоном, не можна залишати без уваги соціально-економічні та правові аспекти.

Слід зауважити, що, не маючи можливості знайти в Україні роботу, яка б відповідала кваліфікаційним характеристикам та забезпечувала достатню заробітну плату, останнім часом велика частина населення постійно мігрує в пошуках кращого життя та високооплачуваної роботи за кордон і з кожним роком масштаби трудової міграції збільшуються. Серед найпопулярніших країн стали Польща, Угорщина, Чехія, Італія, Іспанія, Фінляндія та Німеччина, що визначає географічне поширення кримінально каранних посягань в цих регіонах.